

(Bildet er fra FreeDigitalPhotos.net)

Enkeltkontorer eller åpent landskap?

Av Morten Stenersen, Fazit Consulting

Resultater fra forskning

«Forskningen viser ingen store gevinster knyttet til åpne kontorlandskap utenom det å spare kvadratmeter, sier arbeidspsykolog. Førsteamanuensis Knut Inge Fostervold ved Universitetet i Oslo har skrevet en doktorgrad om kontormiljøer. Han sier forskningen som finnes om åpne kontorlandskap har vist dårlige resultater. De som jobber i åpne kontorlandskap opplever problemer med støy og avbrytelser, og har problemer med å få gjort det de skal fordi det hele tiden foregår ting i landskapet. Man må være flinke multi-taskere for å få det til, og vi er egentlig ikke så flinke til det, sier Fostervold. Han viser til måling av hukommelse i åpent landskap. Det er nedslående resultater med nedsatt konsentrasjonsevne». ¹

«Gjennom prosjektet K2 – Morgendagens arbeidsplass, har Sintef, Arbeidsforskningsinstituttet og Mellomrom Arkitekturpsykologi observert hvordan ansatte i flere norske bedrifter bruker arbeidsplassen, for å kunne finne ut hva den mest fornuftige måten å jobbe på er. Sintef har over mange år undersøkt via spørreskjema hvordan ansatte i et tyvetalls bedrifter opplever overgangen fra cellekontor til åpent landskap.

Støy er det store frustrasjonstemaet. Det blir vanskeligere med konsentrasjonsarbeid og konfidensialitet, sier Morten Hatling, seniorforsker ved Sintef og prosjektleder for K2. I sine observasjoner i fire norske bedrifter over halvannet år, har K2-gruppen sett at åpent landskap ikke nødvendigvis fungerer etter hensikten. Det ser for eksempel ut til at stillerom, som er ment som avlastning og tillegg til åpent landskap, i liten grad blir brukt». ²

En nylig studie i USA med 40.000 deltagere publisert i Journal of Environmental Psychology viser akkurat de samme resultatene. Kontorer med adskilte enkeltkontorer har langt bedre arbeidsmiljø enn åpne kontorlandskap. Fordelen med enklere kommunikasjon med de som sitter i nærheten veier

¹ <http://www.aftenposten.no/jobb/Nedslaende-resultater-i-apent-landskap-7149967.html>

² <http://www.aftenposten.no/okonomi/De-trivdes-ikke-i-apent-landskap-7768039.html>

ikke opp for ulempene ved å sitte så tett i et støyende miljø.³

Kreativitet og helse i forhold til kontormiljø

Forskning viser at kreativitet og evnen til å løse problemer henger sammen med hjernens evne til å produsere såkalte alfa-bølger. Alfa-bølger (8-12 Hz) ble oppdaget av Hans Berger i 1929 ved å benytte en EEG-maskin som målte hjernens aktivitet. Forskningen viser at man har høyest nivå av alfa-bølger når man er i en avslappet og uanstrengt tilstand. Hvis man er stresset eller sint, så reduseres alfa-bølgene og hjernen girer seg opp til mer høyfrekvent prosessering.

Når man er i lavfrekvent alfa-tilstand, så får man bedre tilgang til den ubevisste delen av hjernen. Det er dette som styrker kreativiteten. I alfa-tilstand stimuleres dessuten det parasympatiske nervesystemet. Det bidrar til at fordøyelsen forbedres ved at kjertlene i større grad utskiller fordøyelsesvæsker og enzymer som bryter ned næringsstoffene. Dessuten setter det parasympatiske nervesystemet i gang kroppens prosesser for å helbrede seg selv. Personer som er ofte i alfa-tilstand er derfor mindre syke enn stressede personer.

(Bildet er fra FreeDigitalPhotos.net)

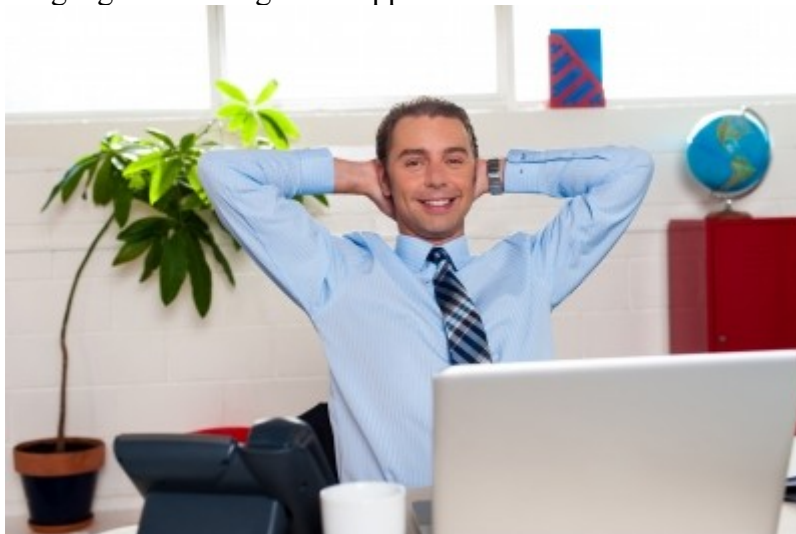
Den mest kreative tilstanden man kan oppnå er theta. Hjernebølgene operer da på 4-8 Hz. I denne tilstanden får vi best kontakt med vår intuisjon og kreativiteten er maksimal. Denne tilstanden oppnår vi rett før vi sovner, ved å ta en dusj på badet og gjennom meditasjon. Oppfinneren Thomas Edison benyttet denne tilstanden i utstrakt grad i sitt arbeide. Edison sov bare 3-4 timer pr natt, men han hadde en seng på kontoret hvor han tok hyppige «power naps» i løpet av dagen. Han benyttet bevisst denne metoden for å få idèer og løsninger på problemer han tenkte på. Oppfinneren Elmer Gates benyttet også theta-tilstanden bevisst siden han satte seg i et mørkt rom når skulle løse problemer. Han hadde i likhet med Edison stor suksess med sine patenter og var en ettertraktet problemløser.

Hvis Thomas Edison og Elmer Gates hadde arbeidet i åpne kontorlandskap, så hadde de neppe klart å være så kreative. I åpent kontorlandskap er man kontinuerlig i beta- eller gamma tilstand. Hjernen operer da med 12-100 Hz. Dette er en produktiv tilstand som er nødvendig for å sosialisere, skrive, lese og tenke kritiske tanker. Problemet med åpne kontorlandskap er at man er i beta- eller gamma tilstand hele dagen. Man får begrenset tilgang på kreativiteten og intuisjonen. Dessuten går det ut over fordøyelsen og immunforsvaret.

I beta-tilstand stimuleres det sympatiske nervesystemet. Dette girer kroppen opp og gjør oss i stand

³ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272494413000340>

til å få gjort ting. Man kan sammenlikne det med å kjøre bil i fjerde eller femte gir. Men skal man løse en stor utfordring så må man gire ned og arbeide sakte for å «knekke koden». Har man ikke tilgang til 1. og 2. gir på jobb så har man et problem. Hvis det sympatiske nervesystemet er aktivisert for lenge av gangen over lang tid så oppstår det dessuten en fare for utbrenthet.

(Bildet er fra FreeDigitalPhotos.net)

Min konklusjon

Velger man å fly med tett møblerte og overfylte fly så går det ut over komforten på flyreiser. Tilsvarende går det ut over produktiviteten hvis man velger plassere ansatte tett i tett i åpne kontorlandskap. Det er forståelig at noen flyselskap velger å satse på «sild i tønne» konseptet for å tilby billigst mulige reiser. Men når det kommer til kontorer så er det rett og slett ikke lønnsomt med «sild i tønne» konseptet fordi det går ut over verdiskapningen. Det er lønnskostnadene som er de største kostnadene, og målet bør være å øke verdiskapningen til de ansatte mest mulig.

La oss si at man sparer 10 kvadratmeter pr ansatt ved å velge ekstremvarianten av åpent landskap uten fast plass, hvor man har for eksempel 50 plasser i åpent landskap til 80 ansatte fordi ca 30 alltid er ute i kundemøter. Selv om man har kontor i Oslos dyreste område så gir det kun en besparelse på 50.000 kr pr ansatt pr år. Så er spørsmålet hvor mye man taper på å velge en slik løsning. Lønnskostnadene inkludert arbeidsgiveravgift og sosiale kostnader er ofte i nærheten av en million kroner i Oslo. Det betyr at verdiskapningen pr person i utgangspunktet er minst en million, ellers ville det ikke vært lønnsomt å ha personen ansatt. Hvis verdiskapningen reduseres med mer enn 5 %, så vil det altså ikke lønne seg med åpent landskap. Er kvadratmeterprisen så lav som 3000 kr pr år (som gir kontor med høy standard i Oslo sentrum), så holder det at verdiskapningen faller med 3 % før det ikke lønner seg med åpent landskap.

Forskningen viser at åpne kontorlandskap fører til nedsatt konsentrasjonsevne og hukommelse, avbrytelser og økt frustrasjon. Ut fra kunnskap om hvordan hjernen og nervesystemet vårt fungerer må man også trekke konklusjonen at kreativiteten og evnen til å løse problemer hemmes betydelig i åpne kontorlandskap samt at fordøyelsen og immunforsvaret svekkes. Hvis fordøyelsen og immunforsvaret svekkes, så vil det svekke energinivået og øke sykefraværet. Om en medarbeider blir syk og likevel velger å gå på jobb snufsete og med hoste, så er faren for å spre sykdommen mye høyere i et åpent kontorlandskap. Kollegaene sitter da med redusert immunforsvar og uten en fysisk barriere mot smitekilden. På toppen av dette kommer den økte faren for at noen ansatte blir utbrente og langtidssykemeldte hvis man velger åpent kontorlandskap. I sum er jeg overbevist om at verdiskapningen reduseres med langt mer enn 5 % hvis man velger åpent kontorlandskap.